

Umění v hladovění XI.

Talent: jiskra života, či fantom myslí?

Veškeré dějiny lidského myšlení, tvorby a úspěchů by se daly shrnout do periodizace výskytu zvláštního úkazu lidských bytostí nazvaném *talent*. Žádný jiný živočich jím nedisponuje vyjma nás, lidí. A ani my sami přesně nevíme, co toto záhadné označení znamená.

Přesto po něm všichni toužíme, přesto jej druhému závidíme a vychvalujeme. Nevěřicně kroutíme hlavou nad velkolepými výtvoři jiných a frivolně si vše v návalu moudrosti vysvětlíme jednoduchými větami. Jako například: „ten má ale talent!“ či „ta dostala náležitě do vínku!“

Ale co, nebo kdo má vliv a schopnost obdařit nás tímto záhadným nadáním? Jak se určí, že on bude bravurním kreslířem a ona zase zručnou chirurgyní? Co ovlivňuje pomyslný balíček karet, který nám je, bez našeho vědomí, rozdáván?

Pokusil jsem se na tento „problém“ podívat v různých etapách dějin umění. Zajímalo mě, jestli se tento duch jedinečné formy nadání vznášel nad hlavami lidského druhu již od počátků života, myšlení a tvorby, či se postupně vyvíjel a zdokonaloval současně s pokrokem našeho pokolení. Zajímalo mě, jestli je talent opravdu něčím shůry daným, jiskrou života, či fantomem myslí, který se zrodil v našich tužbách po něčem éterickém v jinak již zcela zmechanizovaném životě.

V počátcích umění je velmi těžké soudit, zda-li šamani, kteří přírodními pigmenty tvořili křivky do podob zvířat, byli nejtalentovanějšími v okolí. Či byli pouze vybráni, jako jiní například pro lov oštěpem. Jestli jim to bylo přiděleno jako triviální úkol, kterého by se mohl zhostit jakýkoli člen kmene, či si tento post vysloužil některými zvláštními přednostmi.

Vezměme si jako příklad lovce a „malíře“. Představme si tichou divočinu s jediným pramínkem světla, jehož zdrojem je kmenový oheň. Okolo něj sedí celá pravěká tlupa a snaží se o první dělbu práce. Budrc, pojmenujme tak jednoho z nich, je vybrán pro úkol lovu mamutů, protože se náčelníkovi zdají vhodné jeho silné paže. Na druhé straně Mudrc je na tom se svou tělesnou konstitucí mnohem hůř, a tak je pověřen „pouhým“ malováním zvířat. Mudrc však pociťuje zvláštní chvění ze svého nového úkolu, že má nutkání se stále zdokonalovat. Po nějakém čase mu jsou přiřknuty mnohem větší zásluhy za ulovení mamuta díky jeho kresbám, než Budrcovi, který v potu tváře vrhal svůj oštěp do boku zuřícího zvířete. To se Budrcovi samozřejmě nelíbí a s palicí v ruce je rozhodnut navštívit Mudrce v jeho části jeskyně. Ale to je již záležitost jiného příběhu, pro nás nedůležitého.

Co plyne z Mudrcovi role? Byl vybrán pro tento úkol nedobrovolně, však postupným zdokonalováním se blížil stále víc realitě, že celý kmen uvěřil v magickou moc jeho tvorby. Z toho se mohla vyvinout tradice lovení zvěře pomocí umění, kterému byly dány magické síly. Však jak si vysvětlit touhu Mudrce po stálém zdokonalování? A je možné, že kdyby náčelník vybral Budrce pro práci „malíře“, že by obstál stejně dobře, jako Mudrc?

Můžeme si též představit jinou situaci, kdy na počátku je magický účinek umění. Poté bychom mohli vidět Mudrce v postu velmi nezáviděníhodném. Představuji si ho, jak se krčí v špatně přístupných zákoutích jeskyně a ze strachu špatně vyvedené malby a následném případném neúspěchu kmene pracuje ze všech sil. Ale ani to nám nevysvětluje otázku, co znamená „ze všech sil“.

Na druhou stranu je možné, že právě díky své schopnosti několika jednoduchými linkami vyvést podobu kýženého zvířete byli někteří uctíváni jako spojenci duchovních sfér. Jako někdo, komu duchové světa propůjčily část svých schopností, aby pomohly v jinak krutém a nehostinném světě. Poté bychom mohli opravdu uvažovat o talentu jako o prvku záhadné síly, která byla získána jinde, než v mysli prvních lidí. Je však otázkou, jestli se v budoucích letech nenajdou malby méně, či lépe vyvedené. Za předpokladu první možnosti

bychom se mohli pustit do teoretických úvah, zda-li tyto nově nalezené fragmenty jsou dílem „netalentovaného“ šamana, stejně jako bychom se mohli domnívat, že to jsou skicy později mistrného kreslíře. Z toho by opět vyvstala otázka, zda-li talent není jen zdokonalováním prvotních nezdařených pokusů. Podobných otázek vyvstává mnoho, však odpovědi jsou zahaleny miliony let v minulosti.

- konec první části -

Tomáš Murár
Student SPŠ keramické a sklářské, Karlovy Vary